

Remembrança de Carles Sindreu des del seu Vallès

Espai Obert

Jaume Maspons i Safont (1955-2001)

Periodista

Senyores, senyors, amics, amigues de Carles Sindreu:

El record de la figura polièdrica de Carles Sindreu ens reuneix al voltant d'aquesta taula amb motiu del centenari del seu naixement.¹ Nascut a Barcelona el 1900 i mort a la Garriga l'any 1974 (és enterrat al Figueró, al costat del seu pare), Carles Sindreu va ser un gran humorista, escriptor i periodista de caràcter inquiet i renovador, que de seguida es va posar al costat dels moviments d'avantguarda dels anys trenta, tallats, com tantes altres coses, per la guerra i el que va venir després. En aquesta època, va iniciar la col·lecció de retrats infantils de grans homes, que

aquests dies, coincidint amb el centenari, es pot veure a la sala Eude,² al costat de molts dels seus textos publicats a *El be negre*.

Sindreu va ser també un dels fundadors i impulsors dels Amics de l'Art Nou (ADLAN) i va prendre part en la formació d'Amics del Circ; va col·laborar amb el GATPAC i va tenir relació amb artistes catalans d'avantguarda, com Joan Miró, J. V. Foix, Josep Lluís Sert i una llarga llista d'amics. Sindreu era un home que sabia fer amics i que, pel que es veu, no s'estava quiet. De tot això i una mica més, en parlarem avui. Entre tots, mirarem de donar una imatge una mica més completa de Sindreu. D'en Sindreu.

¹ Transcripció de la intervenció de Jaume Maspons i Safont en la taula rodona que va tenir lloc al Col·legi de Periodistes de Catalunya el 5 de març de 2001. Van intervenir-hi, a més de Jaume Maspons, Joaquim Molas, que parlà de la literatura de Carles Sindreu, Josep Corredor Matheos, que va parlar de la relació de Sindreu amb l'art, i Carme Arenas, que va llegir un escrit de Joan Francesc Lasa, el qual va compartir amb Sindreu l'afició pel cinema i la tasca periodística a *La Vanguardia* i que no va poder assistir a l'acte. La taula rodona fou moderada per la periodista Mercè Cabanas. Carme Arenas i Jordi Planas han tingut cura de l'edició del text i són responsables del títol i de les notes que l'acompanyen.

² També en el marc de la commemoració del centenari del naixement de Carles Sindreu, del 27 de febrer al 10 de març de 2001 la galeria d'art Eude (regentada per la seva companya inseparable, Filo de Paz) va exposar la sèrie *Retrats d'infants*, ideada pel mateix Sindreu, que fou exposada per primera vegada a Girona l'any 1996. Es tracta d'una col·lecció d'una seixantena de retrats de personalitats del país (Josep M. de Sagarra, Francesc Macià, Carles Riba, Joan Miró, Josep Samitier, Marcel·lí Domingo, Aurora Bertrana, J. V. Foix...) vestits de festa o de primera comunió.

Taula rodona al Col·legi de Periodistes de Catalunya amb motiu del centenari de Sindreu. D'esquerra a dreta: Carme Arenas, Joaquim Molas, Josep Corredor Matheos i Jaume Maspons. (Arxiu Rosa Pocurull)

La magnífica exposició inaugurada divendres a la Biblioteca de Catalunya, a cura de Carme Arenas, i el llibre editat per la Institució de les Lletres Catalanes són dues eines que ajudaran a recuperar la figura de Carles Sindreu, al meu parer massa oblidada.³ Recentment, amb articles i reedicions s'ha fet aflorar una mica la figura del periodista Eugeni Xammar que, curiosament, era fill de l'Ametlla i, ves per on, de la mateixa casa que els Sindreu van comprar a l'Ametlla l'any 1906, avui coneguda com can Millet de Baix.⁴ Tota una felicitat coincidència que em penso que els vallesans hauríem d'aprofitar per fer allò que en diuen crear sinergies. De la relació de Sindreu amb l'Amet-

lla i amb la gent del Vallès, també en parlarem, ja que difícilment es pot entendre del tot la seva obra sense parlar de l'Ametlla i del seu Vallès. Que Barcelona, doncs, amb la seva força com a capital, no ens eclipsi del tot.

Vaig tenir la sort de conèixer Carles Sindreu a mitjan anys seixanta: era a casa nostra, a Santa Eulàlia de Ronçana, convidat a dinar i, tot fent temps, repassava els volums relligats de *Cavall Fort*, on no parava d'afegir comentaris de collita pròpia, com un infant entremaliat i rialler. Nosaltres érem joves i ja ens sabíem de cor alguns dels poemes de *Les figures del pessebre de l'Ametlla del Vallès*, un regal que el poeta va fer al seu

poble i que va dedicar a la Mare de Déu de Puiggraciós, il·lustrat per Amador Garrell, Evarist Mora i Josep Maragall. A casa, era una festa: la sobretaula ens va passar volant, entre acudits i facècies i amb aquell aire de benestar rialler i entremaliat que es creava, com sense voler, al voltant de Carles Sindreu.

Pocs anys després, Sindreu va recitar alguns dels seus poemes en una trobada de la colla del Pa amb Tomàquet (aquells de la Vall del Tenes que van fer la Volta en Carro pels Països Catalans) i vam assistir a una altra vetllada amb sobretaula de bon humor.

3 L'exposició *Carles Sindreu. L'aposta per la modernitat*, commemorativa del centenari del poeta, es va presentar per primera vegada a la Biblioteca de Catalunya del 2 al 20 de març del 2001 i després a la Garriga del 30 de març al 15 d'abril de 2001, a la sala Sindreu de l'Ametlla del Vallès del 27 d'abril al 13 de maig. També es presenta al Museu de Granollers del 25 de gener al 10 de març de 2002. Sobre el llibre *Carles Sindreu: centenari (1900-2000)*, vegeu la ressenya de Carles Riobó en aquest mateix número de la revista *Lauro*.

4 L'any 2000 l'editorial Quaderns Crema va publicar les cartes d'Eugeni Xammar al seu amic Josep Pla (*Cartes a Josep Pla*) i la revista *Lauro* va publicar per primera vegada un llarg escrit de Xammar dedicat al poble de l'Ametlla del Vallès («Seient de primer rengle. Naixença i creixença d'un centre d'estiu»). *Lauro* núm. 19, pàg. 37-55).

Un dels poemes que va recitar acabava així:

«L'Ametlla, quin nom més fi,
jo m'hi voldria morir»

«...i si em descuido, em maten», afegia rialler. Ell mateix feia broma d'allò que més estimava i que, a finals dels seixanta, li havia de coure. I molt.

La cosa havia anat així: com hem dit, Carles Sindreu havia triat l'Ametlla per viure-hi i anava i venia de Barcelona, on feia de decorador i antiquari i servia, periòdicament, cròniques a *La Vanguardia*. Una d'aquelles cròniques, titulada «Erupciones estivales», publicada a finals d'agost de 1962, va provocar la reacció irada d'algunes persones de l'Ametlla –les quals, fins feia poc, s'havien tingut per amics d'en Sindreu–, que li giraven la cara, el rebien al poble amb pancartes ofensives i destruïen a cops un poema que Sindreu havia dedicat a l'Ametlla, a les piscines de ca l'Arenys. A la crònica de *La Vanguardia*, Sindreu tractava amb humor –és a dir, a la seva mane-

ra– la representació d'una sarsuela en *play back* que un grup de l'Ametlla havia escenificat per la festa major. Com es pot veure, riure's d'algú, ni que fos amb l'humor blanc de Sindreu, era un fet greu, a l'Ametlla d'aleshores. Si es vol, és una història de poble, d'aquelles que no van gaire més enllà, però il·lustra el tarannà de Carles Sindreu, que, amb el seu bon humor i la paraula brillant, havia fet néixer (naturalment, sense adonar-se'n) l'enveja d'algun altre personatge –molt més gris i avorrit–, que patia en ser eclipsat per la presència de Sindreu, a qui tothom escoltava. I potser ens serveix per recordar que l'humor i les persones ocorrents no sempre són ben rebudes. Hi ha qui té la pell massa prima.

Exiliat a la Garriga –el poble que va acollir Sindreu i Filo de Paz després dels successos de l'Ametlla–, el poeta i escriptor va continuar col·laborant en tota mena d'iniciatives culturals i cíviques. Per sort, el poble de l'Ametlla ja va posant les coses al seu lloc: ha donat a una sala municipal d'art el nom de Carles Sindreu i la co-

ral Lo Lliri, per exemple, ha cantat un poema de Sindreu que avui és l'himne de l'Ametlla.

La figura de Carles Sindreu es va fer popular en diversos pobles de la comarca. A més de les seves col·laboracions periodístiques i la capacitat de fer amics i crear ambients distesos, era curiosa la figura de l'escriptor, marxant dels seus propis llibres. Algun, com *La singular història d'un club de tennis*, contenia publicitat i els llibres es venien per subscripció. A Granollers, eren conegudes les seves tertúlies a casa del dibuixant i músic Amador Garrell, que li havia il·lustrat *Les figures del pessebre* i també una edició il·lustrada de la novel·la *El senyor Joanet del Guinardó*, que finalment no es va publicar. Aquesta novel·la, editada a la Selecta, és la novel·la d'humor més llarga escrita en català. Garrell i Sindrell –la rima obliga– signaven l'auca dedicada al mestre Ruera, del qual s'ha celebrat recentment el centenari.⁵ El mateix Josep Maria Ruera, Eugeni Xammar i l'escultor Manolo Hugué, que vivia a Caldes, es comptaven en-

Les figures de pessebre de l'Ametlla del Vallès, fou publicada l'any 1960 amb il·lustracions d'Amador Garrell i Soto. (Hemeroteca Municipal Josep Móra de Granollers)

5 Josep M. Ruera i Pinart (1900-1988) ha estat el compositor granollerí més destacat. Amb motiu del centenari del seu naixement, Anna M. Piera publicà una biografia que ampliava un seu article a la revista *Lauro* («El mestre Josep M. Ruera: músic i ciutadà de Granollers», *Lauro* núm. 15, 1998).

tre els amics de Sindreu i ja es poden imaginar com devien ser de curtes, escasses i avorrides les seves tertúlies!

El farmacèutic de la Garriga Martí Sunyol escriu un article dedicat a Sindreu en el llibre *De la Garriga i la seva gent* i explica com va conèixer l'escriptor: «Pels voltants de l'any 1960 un bon dia em vingué a veure a la farmàcia un home més aviat tímid d'aspecte, amb un paquet que, no ho recordo pas exactament, però no m'hauria estranyat que portés embolicat amb un paper de diari. I venia a oferir-me'l: era un llibre... per si l'hi volia comprar. Em va fer una certa gràcia que el mateix autor se'n fes la propaganda i la promoció d'una manera tan formal i educada.»

Curiosament, trenta anys abans, Josep Maria de Sagarra escrivia al pròleg del llibre *La klàxon i el camí*, en vers:

«Carles Sindreu
imprecís, com aquell qui ve de l'hort,
porta un abric ratllat de kaki i neu
i un barret fort
i em duu *La Klàxon i el Camí*
amb una irreprimible emoció
embolicat amb seda i paper fi
com present de Primera Comunió»

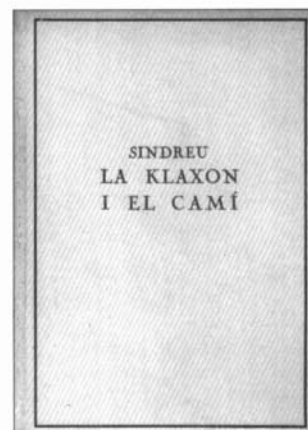
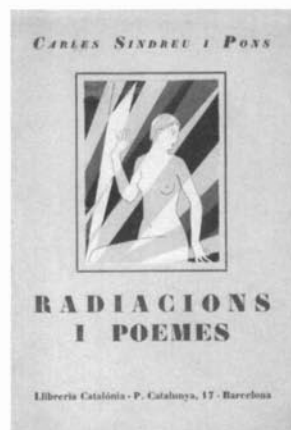
Un gest que segur que s'havia repetit vegades i vegades o, potser, casualment, només el va fer amb Sagarra i Sunyol. Segurament, en aquesta sala algú ens en podria donar testimoni.

Sindreu s'havia anat enamorant del paisatge de l'Ametlla i el seu aire d'estiuejant o de senyor, observador profund de les coses del poble, esdevenia un element més

del paisatge de l'Ametlla. Em ve de gust recordar una part del pròleg de *Les figures del pessebre*, on Sindreu, si no avantguardista per aquest fet, sí que es mostrava modern, agosarat i capaç de barrejar amb tota la gràcia la devoció religiosa amb els avenços tècnics del moment: Sindreu, en una altra aposta per la modernitat, explicava (érem a finals dels anys cinquanta):

«La Festa de l'Entronització de la Verge de Puig-graciós celebrada el dia 8 de setembre de 1957, havia de possibilitar la plasmació d'una idea, viva en la meva imaginació des de feia temps, consistent a coronar d'una manera simbòlica la Verge del Serrat des del cel per mitjà d'un helicòpter, el qual, en un descens vertical estricte havia de deixar damunt el Santuari una corona d'argent i cristalls fixada a l'extrem d'un llibant [...]». Una imatge a l'alçada d'algun dels seus millors cal·ligrames, plena d'humor i devoció. D'humor per sobre de tot.

Des d'aquesta figura popular i, si es vol, lligada al costumisme —penso en *El senyor Joanet del Guinardó* i en *La singular història d'un club de tennis*— vam anar descobrint, retrocedint en el temps, els llibres més moderns d'en Sindreu: *La klàxon i el camí* ens descobria un món proper —«Els xeles de la Garriga» o «La fera de Rosanes»— on Sindreu donava mostres de les seves dots de bon observador i d'haver-se identificat plenament amb la gent del Vallès (amb els aigua-regants, els pagesos i els caçadors, posem per cas) i ell mateix caçava al vol imatges del tot suggerents amb les seves frases curtes, radiacions, abaloris, com proposava ell ma-

Excursió a Puiggraciós, febrer de 1958. (Fotografia: arxiu can Maspons de la Vall)

teix, o *gregerías*, si ho volen. Altres contes, com «El cabriolé estimbat» o «Miquelet», ens mostren un Sindreu ben agosarat en les imatges i en els continguts.

Anant més enrere (nosaltres havíem començat per *Les figures del pessebre*), la fascinació per la figura de Sindreu encara creixia més en conèixer *Darrere el vidre*, amb pròleg de Carles Riba i dibuixos de Joan Miró, o *Radiacions i poemes*. Carles Sindreu, que ens havia seduït com a persona, com a veí, ens seduïa amb la seva obra escrita.

A Granollers, i per acabar, el seu bon amic Amador Garrell escrivia aquestes paraules en un article aparegut al periòdic *El 9 Nou*

amb motiu d'una trobada per al record, l'any 1992, a Sant Bartomeu de les Vespes: «En Sindreu va deixar un bon record en la memòria dels qui estimem aquesta bella contrada. Record que es manté i que s'acreix cada cop més. Commou comprovar com la seva empenta segueix despertant l'admiració de tanta gent vallesana i –cosa admirable– de molts joves que ni tan sols el van arribar a conèixer».⁶

Carles Sindreu llançava iniciatives, feia propostes enjogassades, organitzava, arxivava mil i una idees en les seves carpetes de projectes. Feia conferències sobre *Esport i ciutadania*, que avui ens anirien tan bé.⁷

Escriptor agosarat, esportista i periodista, tastaolletes o diletant, potser no va ser prou constant en la seva producció literària. Segur que ara ens agradaria poder gaudir d'alguns títols més nascuts de la seva ploma o dictats al vol entre aplecs i passejades pel serrat de l'Ametlla o a la vall Roja. També és veritat que un Sindreu més constant i més especialitzat en algunes d'aquestes disciplines hauria tapat l'altre Sindreu. Com que no sabem quin triar, ja ens està bé com està. Però, per si de cas, reivindiquem, si és que aquest és el lloc, alguna reedició dels seus llibres. Que el centenari serveixi per recordar-lo i, sobretot, per recuperar-lo per als nous lectors i per a la literatura catalana. De motius per llegir-lo i rellegir-lo, no en falten.

6 Amador Garrell: «Evocació de Carles Sindreu, poeta vallesà», *El 9 Nou*, 19 de juny de 1992.

7 La conferència *Esport i ciutadania* encetà un cicle de cinc conferències humorístiques celebrades al Casino de Granollers - Club de Ritme l'any 1960.